Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

SATAKUNTALIITON LAUSUNTO MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNALLE HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2024 (HE 41/2023) JA VALTIONEUVOSTON SELONTEOSTA JjulkisEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2024 - 2027 (VNS 1/2023)

Satakuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua valtion ensi vuoden talousarviosta ja julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024-2027 maa- ja metsätalousministeriön pääluokan osalta. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan asiat koskettavat merkittävällä tavalla Satakuntaa. Esimerkiksi satakuntalainen ruokaketju työllistää yli 11 600 henkilöä ja peltoalaa on maakunnassa yli 140 000 ha. Satakunnassa on 700 erikoiskasvien viljelytilaa, joista neljännes on luomutuottajia. Nautaa, porsasta ja siipikarjaa tuotetaan yli 60 miljoonaa kiloa. Satakunnassa jalostetaan kaikki Suomen perunajauhot ja sokeri, ja puolet koko Suomen broilereista. Satakunta tuottaa ¾ kaikista Suomen elintarviketeollisuuden jalostamista vihanneksista. Juurikassokeritehdas Säkylässä jalostaa koko EU:n Suomelle myöntämän sokerikiintiön. Satakunnan ruoantuotanto on oleellinen osa kansallista huoltovarmuutta.

Maaseutualueilla on keskeinen merkitys yhteiskunnallisten ja globaalien haasteiden ratkaisussa, mm. turvallisuusuhkien ja vihreän siirtymän näkökulmasta. Satakunta on Suomen kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden kannalta merkittävä alue, johon kohdistuu huomattava määrä puhtaan siirtymän investointeja. Valtion tuki maaseutu- ja rannikkoalueiden toimintakykyisenä pitämiseen on toimintaympäristön muutokset huomioon ottaen entistä tärkeämpi.

Lausuntomme painottuu ensi vuoden talousarvion ja julkisen talouden suunnitelman osalta kahteen tärkeään teemaan: 1) Ruokaketjua tulee nyt kehittää osana huoltovarmuutta – leikkauksia CAP-ohjelmaan ei tule toteuttaa 2) Luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen sekä Metsähallituksen toimintaedellytysten varmistaminen

Ruokaketjua tulee nyt kehittää osana huoltovarmuutta – leikkauksia CAP-ohjelmaan ei tule toteuttaa

Satakuntaliitto esittää syvän huolensa julkisen talouden suunnitelmassa olevaan leikkaukseen Suomen CAP-suunnitelman (alueellinen ja paikallinen maaseudun kehittäminen, mom. 30.10.64) kansallisesta rahoitusosuudesta. Toteutuessaan se tarkoittaisi jopa 137,5 miljoonan euron leikkausta Suomen CAP-suunnitelman kansalliseen rahoitusosuuteen vuosina 2025–2027. Rahoitus vähenisi vuosina 2025–2027 merkittävästi, sillä rahoitusta on jo käytetty vuosina 2021–2022 ja käytetään edelleen vuosina 2023–2024. Rahoituskauden viimeiset vuodet olisivat rahoituksen osalta niukkuuden jakamista.

SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU
Salonen Kristiina, Maakuntajohtaja 19.10.2023

Suomen CAP-suunnitelma ja sen toimeenpanoon kohdennettava rahoitus on keskeinen väline maaseutuyrittäjyyden ja maaseudun elinvoimaisuuden parantamisessa sekä esimerkiksi hajautetun energiatuotannon ja biotalouden ratkaisujen kehittämisessä.

Leikkauksen kohdistuminen yhteisrahoitteiseen kehittämistoimintaan tarkoittaa sitä, että myös EU:sta tuleva osuus pienenee arviolta noin 105 miljoonaa euroa, joten kokonaisuudessaan kysymys on yli 240 miljoonan euron tasosta. Arvioiden mukaan leikkaukset tulisivat kohdentumaan ELY-keskusten myöntämiin yritys- ja hanketukiin sekä tekniseen tukeen.

Suomessa pk-yrityksissä on suuri potentiaali uudelle kasvulle, jonka ulosmittaaminen edellyttää lisäpanostuksia uudistumiseen, TKI-toimintaan, kansainvälistymisvalmiuksien parantamiseen ja omistajanvaihdoksiin. Edellytykset näihin toimenpiteisiin ovat leikkausten myötä heikkenemässä. Maaseudun pienet yritykset tarvitsevat kehittyäkseen matalan kynnyksen kehittämispalveluita ja tarpeisiin osuvia rahoitusinstrumentteja. Pienissä ja keskisuurissa yrityksissä tarvitaan kipeästi toimenpiteitä tuottavuuden lisäämiseksi ja yritysten kilpailukyvyn nostamiseksi.

Elintarvikkeiden viennillä on suuri strateginen merkitys suomalaisten elintarvikeyritysten kannattavuudelle. Välillisesti elintarvikealan vienti vahvistaa siten myös ruokatuotannon omavaraisuutta sekä huoltovarmuutta. Suunniteltu ruoka-alan kasvuohjelma vahvistaa elintarvikealan kestävyyttä sekä investointi- ja työllistämismahdollisuuksia. Talousarvioesityksessä ei kuitenkaan ole turvattu ruokavientityön jatkuvuuden varmistavaa riittävää rahoitusta, mikä vaikeuttaa erityisesti pk-yritysten vientiponnisteluja. Elintarvikealan pk-yritysten kehittymismahdollisuuksia on voitu osaltaan edistää CAP-ohjelmatukien avulla. CAP-ohjelmaan kohdistuvat leikkaukset heijastuvat siten myös elintarvikealaan pk-yritysten kilpailukykyä heikentäen ja TKI-panostuksia vähentäen. Päättyneellä ohjelmakaudella Länsi-Suomen alueella myönnettiin ruokaketjun kehittämistoimiin 84 miljoonaa euroa. Vastaavaa kehittämisrahoitusta ei ole korvattavissa muilla rahoitusohjelmilla.

Metsähallituksen sopeuttamistoimet eivät saa johtaa rannikkoalueiden kansallispuistojen hoidon heikentymiseen

Satakuntaliitto pitää hyvänä julkisen talouden suunnitelmassa Luonnonvarakeskukselle osoitettua lisärahoitusta puhtaan energian ja materiaalivirtojen T&K-hankkeeseen. Samalla metsäluonnon hoidon edistämiseen kohdistuu määrärahaleikkaus. Täällä määrärahalla toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO) ja Helmi-elinympäristöohjelmaa. Satakuntaliitto pitää erittäin tärkeänä, että METSO- ja HELMI-ohjelmia jatketaan eikä määrärahoja vähennetä.

Hallitus osoittaa ensi vuoden talousarviossaan 0,6 miljoonan euron rahoituksen Saaristomeri-ohjelmaan biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointeihin. Satakuntaliitto kannattaa kaikkia toimia meren tilan kohentamiseksi. Saaristomeren ohjelman toteuttamiseen liittyen Satakuntaliitto nostaa esiin Selkämeren huononevan tilan kehityksen. Satakuntaliitto esittää, että osana Saaristomeren ohjelman toteuttamista otetaan huomioon myös Selkämeren heikkenevä veden tila.

Hallituksen esityksessä määräraha Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin (30.64.50) on merkittävästi pienempi verrattuna vuoden 2023 talousarvioon. Satakuntaliitto toteaa, etteivät

Metsähallituksen toimintatapojen uudistaminen ja talouden sopeuttamistoimet saa johtaa kansallispuistojen kehittämisen ja hoidon heikentymiseen. Metsähallitus on jo aiemmin priorisoinut suositumpia ja arvokkaimpia kansallispuistojaan kehittämisen ja hoidon osalta, joten muiden kansallispuistojen osalta tilanne on ollut jo pitkään heikko. Satakuntaliitto toivoo, että valiokunta nostaisi omassa lausunnossaan valtiovarainvaliokunnalle esille, että Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien määrärahan osalta (30.64.50) rahoitusta suunnattaisiin erityisesti rannikkoalueen kansallispuistojen kuten Selkämeren kansallispuiston kehittämiseen ja hoitoon. Toimintaympäristössämme tapahtuneiden muutosten myötä meriympäristö on muutoksessa, joten rannikon kansallispuistojen saavutettavuuden kehittämiseen ja alueen hoitoon tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Tulostavoitteiden mukaisesti julkisten hallintotehtävien tavoitteena on mm. luoda toimintaedellytyksiä kalatalouselinkeinolle valtion vesillä ja tarjota kalastusmahdollisuuksia kansalaisille. Laissa Selkämeren kansallispuistoa koskevan lain 1 §:n mukaan Selkämeren kansallispuiston perustamisen tavoitteena on turvata ammattikalastuksen säilymistä elinvoimaisena edistämällä erityisesti luonnonkalakantojen suojelua ja niiden elvyttämistä sekä sääntelemällä kalastukselle haitallisten eläinlajien kantoja.

Satakuntaliitto pitää hyvänä asiana hallituksen esityksessä määrärahojen osoittamista luonnon monimuotoisuutta vahvistaviin toimiin. Satakuntaliiton näkemyksen mukaan kuitenkin esitys luonnonvara- ja biotalouden edistämisen määrärahasupistuksesta on huolestuttava. Satakuntaliitto pyytää valiokuntaa huomioimaan, että erityisesti uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä ja biotaloutta edistäviin hankkeisiin, kansalliseen metsästrategiaan, Suomen biotalousstrategiaan sekä ilmastolakia maa- ja metsätalousministeriön vastuulla olevien maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman sekä kansallisen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelman osalta tulee huolehtia riittävästä rahoituksesta. Käsillä oleva energiamurros on haaste myös luonnonvarojen osalta. Kansallisen metsästrategian ja ilmastosuunnitelmien toteuttamiseksi tarvitaan toimia.

SATAKUNTALIITTO

Kristiina Salonen
Maakuntajohtaja

Lisätietoja:

1) Ruokatuotanto ja CAP- tuet: aluekehitysjohtaja Timo Vesiluoma, timo.vesiluoma@satakunta.fi p. 044 711 4330

2) Luonnon monimuotoisuus ja Metsähallituksen toimintaedellytykset: alueiden käytön johtaja Susanna Roslöf, susanna.roslof@satakunta.fi, p. 044 711 4334

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta kirjaamo@satakunta.fi